

2019 MADARA A GÓLYATÖCS

A népi nevén székigólyaként is ismert apró, fekete-fehér madár hosszú lábával és csőrével valóban miniatűr fehér gólyához hasonlít. Sekély vízborítású, szikes tavakon, laza telepekben él, de egyesével is költ. A Magyarországon fészkelő 200-1000 költőpár száma az adott év csapadékviszonyaitól függ. A mindössze 35-40 cm hosszú, 15-20 dekát nyomó gólyatöcs táplálékát a víz színéről és a partról szedegeti össze, főleg vízi rovarokat, rákokat, lárvákat. Vonuló. Tavasszal március-áprilisban érkezik meg a trópusi Afrikából, a költési időszak végén korán útra kel, többségük augusztusban el is hagyja hazánkat. Fokozottan védett, természetvédelmi értéke 250 000 Ft.

AZ ÉV FÁJA A SAJMEGGY

Törökmeggynek is nevezik, fájából régen pipaszár készült. Ehető, kissé kesernyés, borsszem nagyságú, fényes fekete termése a madarak kedvelt eledele, fűszerként használt mandulaízű magja és a fa kérge gyulladáscsökkentő, nyugtató, értágító hatású kumarint tartalmaz. A sajmeggy alacsony, 10 méteres fa vagy cserje, koronája laza, terebélyes, ágai és gallyai kissé lehajlók. Kérge sötétbarna, érdes, repedezett. Kihegyesedő csúcsú, fűrészes szélű, apró levelei kerekdedek vagy oválisak. Felületük fényes, fonákjukon szőrösek. Illatos virágai kicsik, fehérek, öttagúak. Európa középhegységeiben, Magyarországon az Északi- és Dunántúli-középhegységben, a Mecsekben gyakori. Száraz, meleg tölgyesek, tisztások, útszélek faja.

HAVASI CINCÉR AZ ÉV ROVARA

Mindössze tíz napig él a mutatós havasi cincér, jó esetben három hétig keresi párját a hegyvidéki bükkösökben. A kifejlett, 2–4 cm hosszú bogarak általában július első felében bújnak elő, és főleg a meleg, napos déli órákban aktívak. Kiválasztott területüket védve mozdulatlanul ülnek, csak a csápjuk szondázza a levegőt, veszély esetén gyorsan elmenekülnek. Kékesszürkés szárnyfedőiket jellegzetes formájú és elrendezésű bársonyos fekete foltok díszítik, csápjaik fekete bojtjai az ízeknél tömörülnek. A nőstény a petéket egyenként rakja le elhalt fák legalább 30 cm vastag törzsének repedéseibe. A kikelt lárvák 4–10 cm mélyre fúródnak a fába, és ott 2–4 évig fejlődnek. Az utolsó télen kimeneti csatornát rágnak, majd bebábozódnak, és végül júliusban bújnak ki kifejlett rovarként egy ovális nyíláson, a röplyukon át. Magyarországon sokfelé honos, a Dunántúli- és Északi-középhegységben, a Mecsekben gyakori, de előfordul a Dunántúli-dombság magasabb részein is. Védett faj, természetvédelmi értéke 50 000 Ft. Térségünkben a tarvágások, valamint a bükkerdők klímaváltozás miatti megfogyatkozása megtizedelheti a populációját. A Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) Vörös Listáján a sebezhető kategóriába sorolják.

EURÁZSIAI HIÚZ AZ ÉV EMLŐSE

Az erdőkben rejtőzködő, ritkán látható eurázsiai hiúz a harmadik legnagyobb (barnamedve, farkas után) ragadozó macskaféle Európában. A hímek nagyobbak és robusztusabbak, mint a nőstények: tömege 20-35 kg, marmagassága 60-65 cm, testhossza 80-130 cm között változhat. A pettyes ragadozó jellegzetessége fekete fülbojtja és rövid, alig 20 cm-es farka. Kerüli az embert. Nyulakra, rágcsálókra, rókákra, őzekre is vadászik. Éjszakai életmódot folytat, a nappalokat kidőlt fákon, sziklarepedésekben pihenve tölti. Európán kívül Oroszországban és Közép-Ázsiában is őshonos. Magyarországon az első világháború után teljesen eltűnt, de az 1980-as években újra felbukkantak a Börzsöny, a Zemplén, az Aggteleki-karszt, a Mátra és a Bükk zárt erdeiben. Létszámuk csekély, jelenleg alig 10-20 példány élhet erdeinkben.

FOLTOS SZALAMANDRA AZ ÉV KÉTÉLTŰJE

Számos veszély leselkedik hazánk egyik legfeltűnőbb kétéltűjére, a foltos szalamandrára - erre hívja fel a figyelmet az év kétéltűjeként. Rejtett életmódja és a ragadozók elleni védekezést szolgáló kihívó megjelenése miatt sokáig hitték, hogy halálosan mérgező, és bár bőrének váladéka az ember nyálkahártyájával érintkezve irritatív hatású, az állat ártalmatlan. Testhossza 20 cm körüli. Kiemelkedő, nagy szemei, sötét pupillája, hengeres teste, élénk mintázata teszi más állattal összetéveszthetetlenné. Fényes fekete bőrét sötétsárga foltok tarkítják. Elevenszülő, éjszaka aktív, ám nyirkos, esős időben napközben is találkozhatunk vele. A középhegységek hűvös klímájú erdeinek vizei mentén él. Legnagyobb állománya az Északi-középhegységben található a Börzsönytől a Zemplénig, 200-300 m-es tengerszinttől felfelé. Magyarországon védett, természetvédelmi értéke 50 000 Ft. Élőhelyeinek egyre szennyezettebbé, szárazabbá válása, átalakítása jelentősen csökkenti a szalamandrák fennmaradásának esélyeit.

2019 HALA A VÖRÖSSZÁRNYÚ KESZEG

A vörösszárnyú keszeg egyike legszebb halainknak. Közepes termetű, Európában és Nyugat-Ázsiában elterjedt faj. Kimondottan az állóvizet és a lassú vízfolyásokat kedveli, lápokban, mocsarakban, holtmedrekben, csatornáknban, lassabb folyóvizek parti zónájában figyelhetők meg kisebb-nagyobb, a vízfelszín közelében úszkáló csapatai. Fölfelé nyíló szája elárulja, hogy főleg növényi táplálékát - a fonalas algáktól a vízinövények hajtásain át a magvakig - nem a mederfenéken, hanem a magasabb vízrétegekben, olykor a víz felszínén keresi. Sűrűn irdalva és jól átsütve kedvelt nyári halétel.

BRONZOS VARGÁNYA AZ ÉV GOMBÁJA

Kiváló ízű, ehető csemegegomba a bronzos vargánya. Lombos erdők alján él, a tölgyel és a bükkal alkot gyökérkapcsolatot. A vargányákra jellemzően húsa fehér, és ennek színe nem is változik. Kalapja 5-30 cm átmérőjű lehet, félgömb alakú, teljesen nem terül ki, húsos széle sokáig aláhajló. Felszíne fiatalon molyhos, később sima - magyar fajnevét a sötétbarna kalapon lévő bronzszínű foltokról kapta. Vaskos, hasas 5-15 cm hosszú barnás tönkje a kalap felé világosodik. Melegkedvelő, dombvidéki faj.

MAGYAR ZERGEVIRÁG AZ ÉV VADVIRÁGA

A magyar zergevirág áprilisban hozza jellegzetes tőleveleit, majd rövidesen nagy sárga virágai is kinyílnak, és május végéig virítanak. Feltűnő, általában 40–60 cm magas, szép, gumós növény. Száraz, nyílt tölgyesek, erdőszegélyek növénye, hazánkban elsősorban a Dunazug-hegyvidék környékén, és leginkább a Vértesben, Mátrában, Bükkben fordul elő. A Mecsekben, a Mezőföldön és a Duna–Tisza-közén csak igen elszórtan található meg. Európában a Kárpát-medencén kívül a Balkán-félsziget keleti felén fordul elő elszórtan Észak-Görögországig. Hazai és nemzetközi ritkasága miatt hazánkban 1982 óta védett, természetvédelmi értéke 50 000 Ft.

